

Boğaziçili öğrenci, Suriyeli mültecilere yönelik mimari projesiyle birinci seçildi

Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin topluma entegrasyonuna yönelik bir tema çerçevesinde düzenlenen 2019 Building for Humanity (B4H) – Architecture for People (İnsan için Yapı – Halk için Mimarlık) Uluslararası Mimari Tasarım Yarışması'nın birincisi Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencisi Elif Arpa oldu. "Suriyeli Mülteciler için Geçici Barınma Yerleşimi" başlıklı projesi ile birincilik ödülüne hak kazanan Elif Arpa, Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde yaşayan Suriyeli mültecilerin sosyal yaşamlarına katkı sağlayacak mimari bir proje geliştirdi.

Türkiye sınırındaki Reyhanlı ilçesinde yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik tasarım fikirleri arayan 2019 Building for Humanity (B4H) – Architecture for People (İnsan için Yapı – Halk için Mimarlık) Uluslararası Mimari Tasarım Yarışması, profesyonel ile öğrenci olmak üzere iki kategoriden oluştu. Yarışmanın jüri üyeleri arasında ise Prof. Juhani Pallasmaa, Prof. Dr. Suha Özkan, Prof. Dr. Meltem Gürel, Dr. Chen-Yu Chiu, Doç. Dr. Chun-Hsiung Wang, Ying-Chun Hsieh, Sheng-Yuan Huang, Shuenn-Ren Liou ve Nuno Martins yer aldı. Tasarım Yarışması'nın öğrenci kategorisinde birinci olan Elif Arpa ile projesinin detayları ve yarışmaya katılım süreci hakkında konuştuk.

Sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Elif Arpa. Edirne’de doğdum ve büyüdüm. 2012 yılında Edirne Süleyman Demirel Fen Lisesi’nden mezun olduktan sonra İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde lisans eğitimime başladım. Mimarlık Fakültesi’nde 3. sınıftayken almış olduğum seçmeli derslerle birlikte sosyolojiye olan ilgimi keşfettim ve mimarlık eğitimimi bitirdikten sonra sosyoloji okuma kararı aldım. Bu karar doğrultusunda, mezun olduktan sonra 2018’de Boğaziçi Üniversitesi’nde eğitimime başladım. Şu anda Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü 1. sınıf öğrencisiyim ve vakit bulabildiğim ölçüde mimarlık yarışmalarına katılıyorum.

Building for Humanity (B4H) – Architecture for People (İnsan için Yapı – Halk için Mimarlık) Uluslararası Mimari Tasarım Yarışması’na katılma yolculuğunuzdan bahseder misiniz? Böyle bir yarışma fikri nasıl ve hangi amaçlarla ortaya çıktı? Projeniz kapsamında mimarlık ve sosyolojiyi nasıl bağdaştırıyorsunuz?

Her ne kadar şu an bir sosyoloji öğrencisi olsam da öncesinde mimarlık okuduğumdan böyle bir yarışmaya katılmış olmam şaşırtıcı değil. Yarışma projesinin duyurusunu mimarlar tarafından sıkıca takip edilen bir mimarlık portalı olan Arkitera’da gezinirken görmüştüm. Duyuruyu gördüğümde yaz okulundaydım ve derslerimin bitmesiyle birlikte hiç vakit kaybetmeden yarışma için hazırlanmaya başladım.

Building 4 Humanity Design Competition (B4H-DC) 2018 yılından itibaren, *NGO Building 4 Humanity Designing and Reconstructing Communities Association* tarafından düzenleniyor. Building 4 Humanity (B4H); 2013 yılında Haiti depreminin ardından mimarlık, sosyoloji, psikoloji, doğa bilimleri, mühendislik gibi farklı disiplinlerde çalışmalar yürüten 17 akademisyen tarafından Portekiz’de kurulmuş bir dernek.

Katıldığım Building 4 Humanity Tasarım Yarışması’nın amacı; mimarlığı, sosyal ve kültürel hizmet olarak görerek Türkiye’nin Suriye sınırında yer alan Reyhanlı ilçesindeki Suriyeli mültecilerin, sosyal katılım ve entegrasyonuna yardımcı olmak adına tasarım fikirleri geliştirmektir. Yarışma ödülü, Brezilya’daki bir gecekondu mahallesinde oturan, barış yanlısı, insan hakları savunucusu ve 2018 yılında Rio de Janeiro’da bir cinayetle yaşamını yitiren sosyolog ve kent meclis üyesi Marielle Franco adına verildi. Franco, Brezilya’daki dezavantajlı grupların yaşam koşullarını iyileştirebilmek için hayatı boyunca mimarlarla ve sosyal bilimcilerle projeler yürütmüştü.

Ben de böylesine sosyal boyutu önde bir mimari yarışma projesi gördüğümde oldukça heyecanlanmıştım. Kent, mekân, kültür gibi mimarlık ve sosyal olguların etkileşimde bulunduğu noktalar hakkında düşünmeyi ve üretimde bulunmayı seviyorum. Eğer kenti; içinde barındırmış olduğu popülasyonla birlikte devinen, sürekli şekillenen ve kendini her gün yeniden var eden bir organizma olarak düşünecek olursak mekânın toplumla diğer bir deyişle mimarının sosyoloji ile bağlantısını daha rahat kurabiliriz diye düşünüyorum. Göçler de sosyal bir gerçeklik olarak kentin bu devinim süreci içerisinde mekânın şekillenmesine katkıda bulunan kırılma noktaları şeklinde ele alınabilirler.

“Suriyeli Mülteciler için Geçici Barınma Yerleşimi” başlıklı projeniz, Suriyeli mültecilerin sosyal yaşamlarına ne tür katkılar sağlayacak? Projenizin detaylarından bahsedebilir misiniz?

Yarışma projesi uygulamaya dayalı bir proje değil, dolayısıyla gerçekleşme şansı bulamayacağı için mültecilerin sosyal yaşamlarına direkt bir katkı maalesef sunamayacak. Fakat ideal düzlemde bahsedecek olursam yarışmanın, mültecilerin hayatta kalabilmeleri için gerekli sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarına mimari ve estetik bir kaygı güderek yanıt verdiğini belirtebilirim.

Proje alanı Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde bulunuyor. Projem; yaklaşık 3500 metrekarelik bir taban alanına sahip arazi üzerine 4000 metrekarelik kapalı alan içinde düşünülecek olan, geçici yaşam birimleri ve ortak mutfak, tuvalet, banyo; çocuklar için ise çalışma ve aktivite odalarını içeriyor.

Proje alanı modüler olarak tasarlanıp 40 kişiyi barındıracak olan 9 adet komiteye ayrıldı. Komiteler; kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve ailelere hizmet edebilecek esneklikte üretildi. Her bir komitede 12 adet yaşam birimi ve bu yaşam birimlerine hizmet edecek ortak kullanım alanları bulunmakta. Komite içindeki karşılaşma olasılıklarını, dolayısıyla da etkileşimi arttırabilmek adına yaşam birimleri, bir orta bir boşluk etrafında kurgulandı. Yaşam birimleri, 3x3x3 m³'lük modüler sistem mantığı ile üretilen çelik taşıyıcı sisteme monte edilebilen koyun yünü ile yalıtılmış 1x3 m²'lik ahşap panellerden oluşmakta.

Komite sakinleri kapalı alan kadar nitelikli açık alana da ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaca cevap verebilmek için her bir yaşam birimine, yerleşimcilerin yemek ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ve kendilerine meşgale alanı yaratarak sosyal hayata katılabilmelerine olanak sağlayan 3x3 m²'lik yeşil bahçeler tasarlanmıştır. Yeşil bahçeler haricinde bu bahçede ürettikleri mahsulleri kurutabilecekleri, çamaşırlarını asabilecekleri ve boş zamanlarında birlikte vakit geçirebilecekleri 3x3 m²'lik açık alanlar düşünülmüştür.

Yerleşim alanının su ihtiyacı, yol kenarına konumlanan su rezervuarından her bir komitede 2 adet bulunan çeşmeye pompalanarak karşılanmaktadır. Atık sular yer altına konumlandırılan filtrelerden geçirildikten sonra tekrar kullanılabilir. Her bir komitede 4 adet bulunan plastik varillerde depolanan yağmur sularından da temizlik ve bahçe işlerinde yararlanılabilmektedir.

Aydınlatma ve ısınma gereksinimleri karşılayabilmek adına Hatay gibi güneşli gün sayısının oldukça fazla olduğu bir il için uygun olan güneş panelleri kullanılmıştır. Güneş panellerinden sağlanan enerji ile aydınlatma, ısıtma ve sıcak su ihtiyaçları çevreye zarar vermeden sürdürülebilir yöntemlerle karşılanmaktadır

Sokaklar da sosyal etkileşime katkı sağlayabilecek mekânlar şeklinde tasarlanmıştır. Bölgede yetiştirilen bir bitki olan buğdaydan üretilen ve oldukça ucuz olan saman balyaları, oturma birimleri şeklinde kullanılmak için sokaklara yerleştirilmişlerdir. Araba lastikleri ve ahşap malzemeler aracılığıyla çocuklar için oyun alanları tasarlanarak sokak yaşantısı canlandırılmak istenmiştir. Mültecilerin yerel halkla entegre olabilmelerini ve ev bütçelerine katkıda bulunmalarını sağlayabilmek için ise kurdukları meyve sebzeleri

yerel halka satabilecekleri satış birimleri; kullanmadıkları eşyalarını değiştirebilecekleri takas birimleriyle beraber yerleşim alanının girişine yerleştirilmiştir.

Yarışma sonucu ödüllendirilecek projeler için yapılan değerlendirmelerde hangi kriterler göz önünde bulunduruldu?

Toplu yerleşim alanlarında yaşam birimlerinin boyutları ve mekânsal kalitesi, yemek ve su dağıtımı, atık suyun giderilmesi, yeterli açık alan ihtiyacı, yerleşimcilerin yerel halkla ve birbirleriyle entegrasyonu başlıca problemlerdir.

Yarışmada bu problemlere yönelik olarak yapım sisteminin hafif ve tekrar kullanılabilir bir malzemeden üretilmesi ve kolaylıkla değişip dönüştürülebilir olması; ayrıca sürdürülebilir, ekolojik enerji kaynaklarına yönelerek tasarım alanının kendi kendine yeterliliğini sağlamak önemli seçim kriterleriydi. Bunlara ek olarak ucuz, dayanıklı ve yerel malzemelerin kullanılması; yerleşimcilerin su ve yemek ihtiyaçlarını karşılayabilecek etkili çözümler üretebilmek baz alınan seçim kriterleriydi.

Projenin diğer bir boyutu olan sosyal entegrasyon için mültecilerin değişen fiziksel ve toplumsal koşullara ayak uydurabilmek ve yerel halktan izole olmadan birbirleri ile sağlıklı iletişim yolları kurabilmelerini sağlamak da başlıca kriterdi diyebilirim.

Aldığınız ödülü nasıl değerlendirmeyi düşünüyorsunuz?

Daha önce belirttiğim gibi projenin uygulama boyutu bulunmadığından, ödülümü eğitim masraflarım için kullanmayı düşünüyorum.

Bundan sonra projenize dair hedefleriniz ve adımlarınız neler olacak?

Yarışma projeleri uygulama şansı bulsalar da bulmasalar da, gerçek dünyanın alışılmış uygulama prensiplerine bir mesafe oluşturarak yaratıcı düşünme pratiklerine imkân tanıdıkları için çok değerliler. Kısıtlayıcı sınırlar ortadan kaldırıldığında ya da en azından esnetildiklerinde, sonsuz imkânlar silsilesi içinde gezinmek zorlu, bir o kadar da eğlenceli ve geliştirici bir süreç. Ben katılmış olduğum yarışmayla birlikte böyle bir süreç deneyimlediğim için oldukça memnunum ve edinmiş olduğum bu deneyimden başka projelerimde yararlanmayı hedefliyorum.